

Komentujeme, glosujeme, připomínáme...

(V této rubrice se řídící pracovníci Sdružení českých spotřebitelů, z. ú. (SČS) a Kabinetu pro standardizaci, o. p. s (KaStan) vyjadřují k tématům na tuzemské, evropské i globální úrovni, jež se týkají přímo či nepřímo spotřebitelských zájmů. Tyto názory mohou být jejich osobními.)

EVROPSKÁ KOMISE SLIBUJE:

VĚTŠÍ TRANSPARENTNOST INFORMACÍ O BEZPEČNOSTI POTRAVIN

Praha, 2018-04-26

Mezi evropské instituce náleží Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA). Je klíčovým orgánem pro hodnocení nebezpečí týkajících se bezpečnosti potravin a krmiv v Evropské unii. Jako bruselská instituce (v Bruselu ovšem nesídlí) je *a priori* (v Česku) podrobován řadě invektiv, jistě někdy i oprávněných kritických pohledů – kdo nic nezkaží?

Kromě stručného přiblížení jeho funkce se soustředíme na jednu z jeho posledních iniciativ, na níž Evropská komise (EK) rozvíjí své další plány.

Tento úřad byl zřízen s cílem poskytovat vědecké poradenství a podporu pro právní předpisy a politiky Společenství ve všech oblastech, které mohou mít přímý či nepřímý vliv na bezpečnost potravin a krmiv, a rovněž v těsně souvisejících otázkách v oblasti zdraví a dobrých životních podmínek zvířat a ochrany rostlin. Úřad je nezávislým zdrojem informací o všech záležitostech v těchto oblastech a zabezpečuje sdělování o riziku. V rámci svého poslání rovněž poskytuje vědecké poradenství v otázkách výživy, zejména z hlediska právních předpisů Společenství, a geneticky modifikovaných organismů, včetně nových potravinářských technologií. Úřad má vlastní odborné pracovníky, ale je podporován i sítí příslušných organizací v EU. Nedílnou a nezbytnou součástí naplnění jeho funkce je zapojení odborníků z členských zemí (nevím, zda máme čisté svědomí).

Úřad má takto fungovat jako základní informační bod, založený na nezávislosti, vědecké kvalitě posudků a informování veřejnosti, průhlednosti postupů a pracovitosti při vykonávání svých úkolů. Všeobecně tyto principy naplňuje.

EK přišla s iniciativou posílit důvěru občanů ve vědecké studie bezpečnosti potravin. To je zcela legitimní krok, který nelze zpochybňovat, naopak. Prostředkem pro dosažení toho ale bylo, že úřad EFSA požádal „Evropany“ o jejich názory na nově vznikající rizika v potravinovém řetězci a na to, jakým způsobem by o nich chtěli být informováni. Nu – to je zajímavá akce, trochu připomínající Zlatého slavíka či SuperStar. Ale dobře – důležitější je, jak se s informací získanou z takovéto akce naloží.

Oficiální sdělení říká, že průzkumu se zúčastnilo více než 6 200 spotřebitelů z 25 členských států EU (a nepochybně celého Evropského hospodářského prostoru - EHP, byť tyto země „navíc“ tisková zpráva EK nezmínila). EHP sdružuje 31 zemí s 382 miliony obyvatel. V šesti zemích EHP se nenašel jediný spotřebitel, který by se průzkumu účastnil (možná pod dojmem, že na některé otázky se prostě neodpovídá). Na názoru šesti tisíc lidí se tedy bude (?) odvíjet politika EU v dané oblasti.

Zpráva EK konstatuje, že respondenti se obecně více než o nově vznikající rizika zajímali o rizika, kterými se vědci již zabývají (překvapivé!). Spotřebitelé vyjádřili přání být informováni o vznikajících rizicích na počátku procesu identifikace, navzdory vědecké nejistotě. Uvedli také přednost získávání takových informací prostřednictvím tradičních mediálních kanálů, jako jsou televize a noviny, a prostřednictvím internetových stránek státních úřadů. Mezi respondenty ve

věku 18 až 34 let jsou kromě toho preferována sociální média a internetové stránky evropských úřadů.

Závěry EK zní možná neutrálně, ale důsledně vzato mohou takovéto principy vést k novým a novým kauzám totálního zamítnutí nových technologií čistě na bázi poplašných zpráv (GMO).

EK shrnuje, že výsledky průzkumu mají velký význam pro komunikaci o nových rizicích a že tyto informace o spotřebitelích pomohou úřadu EFSA a jeho partnerským národním úřadům pro bezpečnost potravin vyvíjet komunikační strategie a materiály týkající se aktuálních problémů. Komisař pro zdraví a bezpečnost potravin Vytenis Andriukaitis dokonce hovoří o reformě vědeckého posouzení rizika pro bezpečnost potravin v EU – nu, je rok před evropskými volbami. V rámci této reformy budou prý mít občané okamžitý přístup k vědeckým studiím podporujícím žádosti o povolení.

Nelze než podpořit závěr k zajišťování lepší a lepší transparentnosti a dostupnosti informací ve vztahu k bezpečnosti potravin na trhu EU. Bude ovšem záležet na konkrétní formě přístupu k vědeckým studiím. Absolutní otevřenost může přinášet svá rizika – studie k danému tématu si budou, či mohou odporovat, bez náležitého kontextu a provázání a vysvětlení se (polo)závěry studií dají velmi tendenčně využít či zneužít, ale to už takovéto procesy a možnosti obecně provází. Toho se ale EK neobává, naopak jedno z navrhovaných opatření vyžaduje výslovně dostupnost všech relevantních informací tak, aby nebyly zamlčovány studie, které nejsou příznivé. Takže, uvidíme.

Ing. Libor Dupal,

programový ředitel, předseda správní rady SČS

ředitel KaStan

dupal@regio.cz

Sdružení českých spotřebitelů, z. ú., (SČS) si klade za cíl hájit oprávněné zájmy a práva spotřebitelů na vnitřním trhu EU a ČR, přičemž zdůrazňuje preventivní stránku ochrany zájmů spotřebitelů: „Jen poučený spotřebitel se dokáže účinně hájit.“ SČS působí v řadě oblastí – pokrývá odbornost ve vztahu ke kvalitě a bezpečnosti výrobků včetně potravin, technické normalizaci a standardizaci, kvalitě a bezpečnosti služeb včetně služeb finančního trhu aj.

SČS, Pod Altánem 99/103; 100 00 Praha 10; +420 261263574, spotrebite@regio.cz; www.konzument.cz

Kabinet pro standardizaci, o. p. s., (KaStan) je nezávislou obecně prospěšnou společností založenou Sdružením českých spotřebitelů. Cílem je zvyšování bezpečnosti a kvality výrobků a služeb vytvářením a podporou funkce nástrojů zajišťujících účinné zapojení spotřebitelů do standardizačních procesů (technická normalizace, certifikace a posuzování shody, akreditace, dozor nad trhem), včetně uplatňování technických předpisů a norem ve prospěch spotřebitelů a korektního trhu.

KaStan, Pod Altánem 99/103; 100 00 Praha 10; +420 261263574, normy@regio.cz; www.top-normy.cz